

Hoe beleven kinderen op de vlucht school en vrije tijd?

Kinderen op de vlucht zijn kinderen als alle andere, maar ze leven in bijzondere omstandigheden. Dat is het uitgangspunt van het onderzoek 'Onderweg', dat van 2019 tot 2021 liep aan het expertisecentrum Pedagogische Ondersteuning in Kinderopvang en School. 'Onderweg' bestaat uit twee luiken: een belevingsonderzoek met 34 kinderen tussen zes en twaalf jaar en een actieonderzoek met begeleiders, leraren en mensen die werken in vrijtjidssectoren.

TEKST EN FOTO'S
SISKA VAN DAELE EN AN PIESSENS

Opvangvoorzieningen, onderwijs en vrijetijdsinitiatieven kunnen voor kinderen op de vlucht motoren voor veerkracht zijn, zegt een UNICEF-rapport uit 2019. Maar de inbedding van kinderen op de vlucht in voorzieningen die met kinderen werken, verloopt niet altijd even vlot. Uit het belevingsonderzoek blijkt dat kinderen op de vlucht een grote behoefte voelen om een eigen plek te vinden in België. Een plek waar ze aansluiting vinden bij de gewoonten van hun aankomstland én de ervaringen en gewoonten uit hun thuisland(en) recht kunnen doen. Net als andere kinderen zijn ze nieuws-

gierig, hebben ze behoefte aan veiligheid en voorspelbaarheid en een grote drang om te spelen. Net als bij andere kinderen zijn die behoeften heel ruim: van uitdagingen zoeken tot rust vinden. En ook zij vullen die behoeften op uiteenlopende manieren in.

Leefwereld

De omstandigheden waarin kinderen op de vlucht leefden en leven zijn echter anders dan die van de meeste kinderen. Onderweg naar België maakten ze veel mee en in opvangvoorzieningen hebben gezinnen enkel hun kamer als

privéleefruimte. De rest van het leven speelt zich af in gezamenlijke leef-, eet- en speelruimtes. Bovendien is hun toekomst tijdens hun asielaanvraag onzeker en vinden ouders niet altijd hun weg naar het georganiseerde vrijetijdsaanbod zoals sport, jeugdbewegingen en muzische organisaties.

Die omstandigheden beïnvloeden de mate waarin zij keuzes kunnen maken. Ondanks hun kwetsbaarheden en hun gebrek aan privileges, tonen de kinderen zich veerkrachtig en vindingrijk. Ze voelen een zekere druk om de taal van hun aankomstland te leren, maar willen er ook graag bij horen en meer toegang vinden tot het plaatselijke vrijetijdsaanbod. Ze zijn in staat om over hun identiteit en behoeften te onderhandelen, maar hebben ambassadeurs zoals kinderbegeleiders en leraren nodig, die voor hen opkomen en de tijd hebben om naar hen te luisteren.

Ruimte, ook voor professionals

Zowel school, opvang als vrijetijdsinitiatieven leveren zinvolle inspanningen om kinderen kwalitatief onderwijs en vrije tijd aan te bieden. Leraren en begeleiders zorgen er ook voor dat de kinderen zich veilig en thuis voelen en proberen vriendschappen met andere kinderen te stimuleren. Maar ze hebben al heel veel taken en weinig tijd om zich bij te scholen. Begeleiders en leraren gaven aan dat ze extra vorming wilden over hoe ze een veilig groepsklimaat kunnen creëren en over hoe ze in gesprekken met die kinderen rekening kunnen houden met hun

thuisland, cultuur en mogelijke trauma's. Klasleraren en begeleiders die weinig met kinderen op de vlucht werken, vertelden dat ze hun leefwereld onvoldoende kennen.

Website, en meer

Om aan die vragen tegemoet te komen, ontwikkelen de onderzoekers een website met verhalen en inspirerende praktijken. Die website toont de leefwereld van kinderen op de vlucht in heel concrete casussen en verbindt daaraan een praktijkbibliotheek met inspirerende materialen. Om de specifieke noden van kinderen op de vlucht te begrijpen en erop in te kunnen spelen, zijn er echter meer middelen nodig, meer visie, meer tijd, en meer samenwerking tussen de sectoren. Je kan niet zomaar vragen dat kinderbegeleiders en leraren die taken er gewoon eventjes bijnemen.

Het project 'Onderweg' werd gesubsidieerd door de Karel de Grote Hogeschool. Naast Siska van Daele en An Piessens was ook Gunilla de Graef als onderzoeker betrokken.

De website vind je op onderweg.kdg.be

